

Kapitalizm ve İnsan Sağlığı

Kapitalizm altında insan sağlığı demek, büyük paraların kazanıldığı ticari bir sektör demektir. Kapitalizm kâr uğruna milyonlarca insanın sağlığının bozulmasına, ölmesine neden oluyor. İnsanlık açlığın pençesinde kıvrılırken bir taraftan tonlarca gıda maddesi imha ediliyor, diğer taraftan gıda ürünlerine çeşitli kimyasal katkı maddeleri eklenerek milyonlarca insan zehirleniyor, başta kanser olmak üzere çeşitli hastalıklara yakalanıp hayatını yitiriyor. Yapılan denetimlerde gıda ürünlerinde katkı maddesi olduğu tespit edilmesine rağmen, gerekli önlemler alınmadığı gibi bu bilgi kamuoyuyla paylaşılmıyor, insanların zehirlenmesine ve çeşitli hastalıklara yakalanmasına göz yumuluyor.

Bursalı Avukat Erol Çiçek'in Tarım Bakanlığı'nın 2009'da yaptığı gıda denetimi sonuçlarına ulaşmak için açtığı dava sonucu elde ettiği bilgiler, kapitalizmin insan sağlığını ne kadar hiçe saydığını göstermeye yetiyor. Açılan davanın kazanılması sonucunda Tarım Bakanlığı, denetimlerde, sağlığa zararlı üretim yaptığı belirlenen firmaların ve ürünlerinin yer aldığı 24 sayfalık listeyi Çiçek'e, "yayınlanmamak" şartıyla ve "kişiyeye özel" kaydıyla vermek durumunda kaldı. Avukat Çiçek'in açıkladığı bilgilere göre; kırmızı pul ve toz biberde aflatoksine ve sudan boyasına, sıvı yağlarda poli aromatik hidrokarbonlara ve benzo(a) piren'e rastlanmıştır. Ünlü bir firmanın çok reklâmı yapılan bir yağında da bu maddeler bulunmuş. Yine iki margarinde benzoik ve sorbik asit, tuzda potasyum iyodat, piyasada tanınmış bir firmanın rakılarına ise metil alkol tespit edilmiştir. Pek çok meyve sebze de zirai ilaç kalıntısına rastlanmıştır.

Ayrıca kurutulmuş meyvelerde kükürt dioksit, fındık, kuru incir, antep fıstığı, lokum ve helvada aflatoksin olduğu tespit edilmiştir. Yine yoğurt, peynir ve tereyağında bitkisel yağlara rastlandığı ve beyaz peynir ve dondurmada mikrobiyolojik analizin olumsuz çıktığı belirtiliyor. Yoğurttaki mikroorganizma sayısı aşırı çıkan firmalardan birinin de ünlü bir firma olduğu kaydediliyor. Erol Çiçek, kırmızı ette, domuz ve tek tırnaklı hayvan etine rastlandığını bulgusunun yer aldığı raporda, şeker ve şekerlemelerde de boya miktarı açısından olumsuzluklar olduğunu ifade ediyor. Sözün kısası, hemen her tükettiğimiz gıda maddesinde kimyasal katkı maddesi bulmak mümkün.

Bunların dışında birçok gıda maddesi kimyasallarla beyazlatılıyor. Örneğin beyaz un, sofrata tuzu, şeker, sakız, vitaminler, şekerleme ve partikül halindeki gıdalarda titanyumdioksit adlı renklendirici kullanılıyor. Bu madde vücutta parçalanmadığı için depolanmakta ve hücrelerde yapısal değişikliklere yol açabilmektedir. Acaba tükettiğimiz şeyler gıda mı yoksa kimyasal madde mi kestirmek oldukça güç. Üstelik bu ürünlerin bazılarının reklâmlarda boy gösteriyor olması yani tanınmış olması, güvenilir olduğu yönünde de bir kanaat oluşturuyor. Böylece tanınmış markaların ürünlerinde kimyasal katkı maddesi olduğu halde, bu ürünlere rağbet artmış oluyor.

Gıdaların içine kimyasal katkı maddelerinin girmesi ve bunların reklâmının yapılarak insanlara pazarlanması kapitalizmin uzun zamandan beri başvurduğu yöntemlerden biridir. Kapitalizmin hızla geliştiği 1900'lü yıllarda, Amerika'da gıda tröstlerinin kâr uğruna insan sağlığını nasıl hiçe saydıklarını, emekçi yoksul kitleleri nasıl zehirlediklerini yazar Upton Sinclair Chicago Mezbahaları adlı romanında şöyle anlatıyor:

"Nereden bilebilirlerdi köşe başından aldıkları sütün sulandırıldığını ve içine formaldiet konulduğunu? ... Nereden bilebilirlerdi aldıkları çayın, şekerin ve kahvenin hileli olduğunu? Aldıkları konserve bezelyenin bir takım bakır tuzları ile boyandığını, kahvaltılık reçellerin anilin boyası ile renklendirildiğini? ... Söz gelimi bu çeşit jambon ya da domuz ezmesi, makinenin kesemeyeceği kadar küçük sığır eti parçalarının kıyması beyaz görünmesin diye bazı kimyasal maddelerle, içine deriden domuz etine kadar türlü etler konularak hazırlanıyordu. Bu karışım iyice ezildikten sonra içine bol miktarda baharat atılıyordu. Tat versin diye tabii. ... Zira beslenen hasta hayvanlar daha çabuk yağlanıyordu. Herhangi bir kıtanın dükkânlarında kalmış eski yağlar bu insanlar tarafından satın alınır, bir yığın kimyasal işlemde geçirildikten sonra taze yağ diye satışa çıkarılırdı."

Görüldüğü gibi, bugün de değişen bir şey yok. Çünkü tarım ürünleri de dahil her türlü gıda insan ihtiyaçları için değil, kapitalistlerin kârı için üretiliyor. Uygulanan tarım ve hayvancılık programlarıyla geleneksel doğal gıda üretimi bir tarafa bırakılmış, kapitalist tekellerin istemleri doğrultusunda bir üretim yaratılmıştır. Kapitalist gıda tekelleri ellerini attıkları her ülkede bu tür yöntemlerle gıda üretimi yapmakta ve ceplerini doldurmaktadırlar. Etten meyve ve sebze pek çok üründe, gelişim süresini kısaltmak, dayanıklılığı arttırmak gibi amaçlarla, insan sağlığına zararlı çeşitli hormonlar, zirai ilaçlar, antibiyotikler vs. kullanılmaktadır. Bugün teknolojinin gelişmesiyle birlikte tarım kolaylaşmış, üretim bollaşmış, bir mevsimde birden fazla ürün elde edilebilecek duruma gelmiştir. Ancak kapitalizmin kâr hırsı sağlıklı ürünlerin yetiştirilmesine izin vermemektedir. Hemen her gıda ürününde bulunan koruyucu maddeler kanseri tetikliyor veya çeşitli hastalıklara yol açıyor. Kapitalizm altında ölmek, sakat kalmak, hasta olmak bir kader haline geliyor. Milyonlarca emekçi açlığın pençesinden kurtulsa bile zehirli gıdalar sonucu çeşitli hastalıklardan yakasını kurtaramıyor. Bütün bu gerçekler karşısında kapitalist devletler ve sağlık kuruluşları ikiyüzlüce davranıyor, kapitalistler daha fazla kâr elde etsin diye gerçekleri saptırmaya veya gizlemeye çalışıyor.

Burjuva kurum ve kuruluşlar yalan söylüyor

Gıda tekelleri daha fazla kâr elde etmek için insan sağlığını hiçe sayarken devletin sağlık kurumları yapılan denetimlerde elde ettikleri bilgileri sır olarak saklıyorlar. Tarım Bakanlığı 2 Ağustos 2010'da Avukat Çiçek'e verdiği yanıtta, "yasal çerçevede

gıda denetimi yapılan firmaların teşhir edilmesine ilişkin bakanlığın yetkisinin bulunmadığını, mahkeme kararı olmaksızın firma isimlerinin ilan edilmesinin mümkün olmadığını” söylüyor. Normalinde bakanlığın hem bu firmaları teşhir etmesi hem de ağır ceza kesmesi beklenirdi. Ne var ki bu devlet nihayetinde burjuvalar için var. Onun görevi patronların yaptığı hile hurdanın üstünü bir kılıfla örtmektir. Bu bütün kapitalist devletlerde böyledir. Çevre veya sağlıkla ilgili kuruluşlar yalnızca göstermelik önlemler almak ve yılda birkaç rapor açıklamakla yetiniyorlar. Örneğin **Dünya Sağlık Örgütü** yıllık sağlık raporunu açıklarken insan sağlığının bozulmasının gerçek nedenlerini ortaya koymuyor. Büyük tekellerin insanları zehirlemesine göz yumulurken bu konuda burjuva medyada bir tek satır bile geçmezken, fırın vb. küçük üretim yerlerine yapılan baskınlar çok büyük bir sağlık skandalı önlenmiş gibi haber yapılabiliyor. Haber bültenlerinde “bakın hamurun içinde sinek var, halka sinekli ekmek yediriliyor” türünden haberler yer alırken, insanları zehirleyen büyük tekellerin ürünleri ise reklâmlarda bol bol boy gösteriyor.

Burjuva yetkililer ise önlem almak bir tarafa, gerçekleri gizlemek için tiyatro oynamaya bile girişebiliyorlar. İmha edilmesi gereken radyasyonlu çayları halka içirmek için dönemin bakanı Cahit Aral “Artık çayınızı gönül rahatlığıyla içebilirsiniz. Zaten radyasyon kaynayınca geçiyor. Günde 20 bardak çay güvenli!” demiş, insanların kansere yakalanıp ölmesinde bir beis görmemişti. Çünkü çaylar imha edilseydi sermaye devleti milyarlarca lira zarara girecekti. Fukuşima nükleer santralindeki sızıntının ardından şebeke suyunda radyasyon oranlarının normal değerlerin üzerine çıkmasının ardından, Tokyo valisi de halkın önünde su içerek suyun radyasyonlu olmadığını kanıtlamaya girişti. Oysa gerçek o kadar ortada ki, nükleer santralden yayılan radyasyon dünyanın öbür ucunda bir tehlike oluştururken, santralin burnunun dibindeki kentlerde suyun, havanın ve buna bağlı olarak gıda ürünlerinin radyasyondan etkilenmemesi olanaklı mı?

Yine hatırlayacak olursak 2009’da **domuz gribi** gündemi işgal etmişti. Toplumda bir panik havası yaratılmış, domuz gribinden milyonlarca insanın öleceği söylenmiş, hastane okul vb. yerler karantinaya alınmıştı. Çare olarak ise domuz gribine karşı geliştirilen aşının herkese yapılması düşünülmüş, devlet derhal ihale açmış ve aşılari temin etmişti. Aşıların yan etkileri konusu tartışılmış, “pek muhterem” sağlık bakanı ilk önce kendisi aşı yaptırarak aşılarda bir sorun olmadığını göstermeye çalışmıştı. Ne var ki domuz gribinin abartıldığı, normal gripten ölen insan sayısından daha az ölüme yol açtığı ortaya çıktı. Dünya sağlık örgütü de ilaç tekelleri ceplerini doldursun diye domuz gribini küresel salgın olarak nitelendirmişti.

Sonuçta ilaç tekelleri bu süreçte milyar dolarları ceplerine indirirken, “milyonları tehdit eden korkulu rüya” domuz gribi birden bire kayboluvermişti. Kapitalizmin ve onun kurumlarının insan sağlığına verdiği önem ortadadır. Söz konusu büyük kârlar olunca burjuva politikacıları ve uzmanları her türlü yalanı söyleyebilmektedirler.

İster Türkiye’de ister Japonya’da olsun burjuva kurumların rolü aynıdır; üç maymunu oynamak, gerçekleri yok saymak.

Kapitalizm hastalık üretiyor

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ulaştığı bugünkü aşamada, geçmişe göre kat kat artan verim ve dayanıklılıkta üretimi, insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde gerçekleştirmek ve birçok hastalığı tedavi etmek mümkündür. Ne var ki bilim ve teknoloji insanlığın yararına değil, kapitalizmin kârına hizmet ettiğinden, ne sağlıklı gıda ürünleri yetiştiriliyor ne de milyonları öldüren hastalıklar tedavi ediliyor. Örneğin **kanser ve AIDS** gibi hastalıkların tedavisi varken, milyonlarca insan bu hastalıkların pençesinde kıvranıyor. Çünkü uygulanan pahalı tedavi yöntemleriyle kapitalist ilaç tekelleri büyük kârlar elde ediyor. AIDS de dahil birçok hastalığın bizzat kapitalist ilaç tekellerinin araştırma laboratuvarında ortaya çıktığı bilinen bir gerçektir.

İnsan sağlığı kapitalistler için bir deney tahtası olmaktan, büyük paraların kazanıldığı bir sektör olmaktan öteye gitmiyor. Çaresi 200 yıl önce bulunan hastalıklardan dolayı bile bugün başta Afrika olmak üzere dünyanın birçok yerinde insanlar ölebiliyor. Nereden bakarsanız bakın kapitalizm altında sağlıklı bir toplum düşünmek mümkün değildir. Kapitalizm yüzünden insanlar hem fiziksel hem de psikolojik hastalıklardan yakasını kurtaramıyor. Öbür yandan kapitalizmin dünya çapında uygulamaya koyduğu sosyal güvenlik politikalarıyla emekçilerin sağlık güvenceleri elinden alınıyor, sağlık hizmeti giderek tümüyle paralı duruma getiriliyor, böylece **insan sağlığı tam anlamıyla tekellerin insafına bırakılmış oluyor**. Oysa parasız sağlık hizmeti insanın temel hakkıdır. Bugün gelinen noktada sağlık sektörünün silah sektöründen sonra en kârlı ve büyük sektör oluşu, kapitalizmin çürüdüğünü, insanlığa yıkım ve ölümden başka vereceği bir şey olmadığını, eğer bilinçli bir müdahaleyle dur denilmezse son noktanın barbarlık olacağını gösteriyor.

Sağlıklı bir toplum ancak bu bilinçli müdahale sonucunda işçi sınıfın kuracağı işçi iktidarından sonra mümkün olacaktır. O vakit bilim ve teknoloji artık insanlığa hizmet edecek, bilimsel araştırmaların önü açılacak, tüm insanlığa yetecek kadar sağlıklı gıdalar üretilebilecek ve insanlığı tehdit eden hastalıklar önlenebilecektir. Kapitalizm cenderesinden kurtulan insanlık böylece sağlıklı bir toplum yaratmış olacaktır.

Bugün insanlığın önünde iki seçenek bulunuyor;

Kızıl Roza’nın dediği gibi, “Ya barbarlık ya sosyalizm!”

(Kaynak: Marksist Tutum dergisi, no: 74, Mayıs 2011)